

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... 480 Lel.
Fél évre ... 240 Lel.
Negyed évre ... 120 Lel.
Havonta ... 40 Lel.
Hirdetések díjazás szerint

Felölös szerkesztő:

Károly József.

Cenz. I. NICHIN.

A föld szelleme.

A virágzó cseresznyefák és ti-pegő gésák poetikus országában, a képzelet meseföldjén: a távoli Japánban megszólalt a föld szelleme. Brutálisan, kegyetlenül, a meséket széttépve, a poézist könyörtelenül eltaposva szólalt meg és borzalmas szavára megrázkódott a föld kérge, városok dőltek romba, a tenger előntötte a szárazföldet, emberi munka pusztult el lángokban és drága emberi életek multak ki.

Szükszávu táviratok adják a hírt, hogy Japánon borzalmas föld rengés száguldott végig. Yokohama, a japán parti élet központja ro mokban hever. Amít nem pusztított el a dűbörgő földrengés, azt elpusztította a tenger szökőárja. Japán fővárosa: Tokió, a japán tudomány és művészet csodás em-pórium, a japán uralkodó család székhelye lángtengerben áll. Egy gigászi építkezésű torony össze-omlott, mint a kártyavár és hét-száz embert temetett maga alá. — Tokióban a földrengés elpusztította a csatorna-rendszert és most a szerenestlenséget újabb katasztrófa tetézheti: a járványok szedhetik adójukat. A táviratok szükre szabott keretéből ragadjuk ki ezeket a momentumokat. Nem kell hozzá nagy fantázia, hogy fel tudjuk fogni a világ legnagyobb katasztrófájának méreteit. Amít a japán szorgalom, munkabírás, émi akará, művészet, tudomány néhány évtized alatt a vulkanikus szigetekre varázsolta, az legnagyobb részét siralmas romhalmaz. Amít Japán kicsi sárga fiai évek során eltanultak Európától és meg honosítottak hazájukban, az mind új teremő agyakra és kezekre vár. A japán talajba ojtott nyugati kultura frissen pezsdült a virágzó cseresznyefák honában és most temető lett minden. Japáni akarat, munka, célkitűzés, gondolat nem tudott dacolni a két leghatalmasabb elemmel: a tüzzel és vízzel. A föld szelleme megálljt parancsolt és kietlenmé váltak a japáni kertek, romhalmazok lettek a cifra papírházak és bűszke kőpaloták.

Japánba beköszöntött a gyász. Az életöröm megfagyott az örökké mosolygó sárga arcokon. A sárkányok ünnepe csendes lesz, a lampionok nem gyulladnak ki, a tipegő gésák nem nyujtanak gyermeki örömeiket a tagbaszakadt idegennek. A mesevilág megszűnt: az emberi részvét szívbemarkoló valóság felett siránkozik.

Valamikor Lisszabont öntötte el az Océan sós hullámaival. Évekkel ezelőtt Messinában pusztított a föld szelleme és néhány hónappal ezelőtt Calabriát látogatta meg az istenítélet. A részvét fel-felcsukó zokogása kísérte halk sóhaj-

ként a dűbörgést, az emberek halálordítását, a kultura templomainak recsegését. Könnybe lábadt szemünk fátyolán keresztül borzalmakat láttunk.

És most újabb és méreteiben hatalmasabb katasztrófa történt, a mely tulszárnyalja Pompéjt és Herkulánurrot, Lisszabont, Messziát

Franciaország az olaszok pártján.

— Új fegyver Anglia ellen. — A Népszövetség elhalasztotta döntését. — Anglia nem tűr fegyveres összeütközést. —

Párisból táviratozzák: A Havas-ügynökség jelenti: Mussolini olasz miniszterelnök Korfu megszállásáról azt jelentette a minisztertanácsnak, hogy az olasz csapatok nyolcvan foglyot ejtettek. Simonetti tábornokot a sziget kormányzójává nevezték ki. Brüsszelből Párisba az a jelentés érkezett, hogy a belga kormány utasította athéni ügyvivőjét, halassza el megbízó levelének bemutatását. Azt vélik hogy ez az intézkedés az Olaszországgal való szolidaritást jelenti. A francia közvélemény az olasz-görög konfliktusban fokozatosan Olaszország pártjára áll. A lapok tegnap még sajnálkoztak Mussolini hirtelenségén, most pedig rokonszenvekről biztosítják, de emellett Görögországot is a régi rokonszenvevel kezelik. A franciák a konfliktusban új értékes fegyvert látnak az angolok ellen a jóvátételi és Ruhr-kérdésben. Lehetségesnek tartják, hogy Anglia új Balkán-konfliktus esetén veszélyeztetett érdekei miatt elhalasztja akcióját a Ruhr-kérdésben.

Anglia Olaszország ellen.

Londonból táviratozzák: A reggeli lapokban félhivatalos forrásból eredő közlemény jelenti, hogy habár a brit kormány eddigelé még semmiféle diplomáciai lépést nem tett annak kivételével, hogy a nagykövetségi konferencián az angol delegátus útján minden félreértést kizáró módon értesére adta rosszallását Olaszországnak, nem hajlandó megengedni, hogy Olaszország megszegje a Népszövetség törvényeit és görög területekhez álljon meg azzal az ürüggyel, hogy a büntető rendszabályok fogantatását akarja kényszeríteni. A Times a következőképpen szegezi le az angol kor-

és Kalabriát. Emberpusztító fiáboruk és forradalmak után a föld szelleme még nem elégette meg az áldozatot. Újabb áldozat kellett. Borzalmas hekatombák hirdetik a követelés beteljesülését. És nincs menekvés, mert az emberi akarat és erő gyenge az elemek harcában.

— Ha Olaszország nem áll el a további katonai akcióktól Görögországgal szemben, hanem folytatja azt, még mielőtt a Népszövetség tanácsa abba a helyzetbe jutna, hogy döntsön a görög kormány kéréséről és állást foglaljon a közvetítés tekintetében, akkor annak a közvetlen veszedelemnek teszi ki magát, hogy nemzetközi blokádot fognak ellene elrendelni.

A Daily Telegraph azt írja, hogy Anglia nem fogja tűrni Korfu megszállását. — Ha Mussolini nem hajlik meg azonnal a Népszövetség tekintélye előtt, akkor Anglia a Földközi tenger keleti részét nyomban megszállja minden rendelkezésre álló hatalmával és átveszi a rend és béke fenntartásának szerepét. Anglia értesére fogja adni a világnak, hogy, el van tökélyve a béke megővésére, nem tűr fegyveres összeütközést Olaszország és Görögország között, és átveszi azt a feladatot, hogy a Róma és Athén között támadt konfliktust maga viszi a Népszövetség elé, annak tekintélyét meg fogja oltalmazni és Olaszországot visszatartja olyan cselekedettől, amelyek az Adrián és a Földközi-tenger keleti részén a politikai és katonai egyensúlyt végzetesen megbonthatják. Ebben a törekvésben a brit kormányt az egész közvélemény és minden politikai párt, a legszélsőbb jobboldaltól a tulzó baloldaliig egyaránt támogatja.

A Népszövetség nem döntött. Genéből táviratozzák: A Népszövetség főtitkárságához szeptember 1-ről keltezett görög fegy-zék érkezett. Olaszország elleni panasszal. A görög kormány elmondja, hogy lehetetlennek tartja

azt, miszerint az olasz jegyzékben foglalt követeléseknek eleget te-hessen. Minthogy Görögországnak nagy érdeke, hogy az incidens békésen intéződjék el és az Olaszországgal jóviszony fenntartassék, felajánlja a legmesszebbmenő jóvátételt. Ezzel azonban elment a legszélső határig, addig, amely szuverénitásával, becsületérzésével összeegyeztethető. Felkéri a görög kormányt a Népszövetséget az ügynek a tárgyalására. Semleges körökben úgy vélekednek, hogy Mussolini bebizonyítottan erélyességét, hozzájárul a Népszövetségnek a döntéséhez.

Budapestről táviratozzák: A népszövetségi tanács szombaton tartott titkos ülésében foglalkozott a görög jegyzékkel. A Pesti Napló értesülése szerint Politis, Görögország képviselője ismertette Kormányának jegyzékét. Salandra, Olaszország képviselője ezután felvetette a népszövetségi tanács illetékességének kérdését. Szerinte az ügy a nagykövetei tanácsának hatáskörébe tartozik, mert az albániai határmegállapító bizottság olasz tagjai tőle kapták megbízatásukat. A népszövetségi tanács csak akkor foglalkozhatik a kérdéssel, ha a nagykövetei értekezlete döntéséből a két ország között konfliktus származnék. — Robert Cecil, Anglia képviselője erősen szembeszállt az olasz fel fogással. Kijelentette, hogy nincsenek utasításai az esetre, ha a tanács az ügy megvizsgálását elrendelné. A tanács Robert Cecil kérésére néhány nappal elhalasztotta a tárgyalásokat, amíg Salandra megkapja kormányának újabb utasításait. Hírlik, hogy Franciaország az illetékesség kérdésében nem vállalja Olaszország álláspontját. Hétfőn vagy kedden foglalkozik a tanács ismét a konfliktussal, amelyen mindenekelőtt az illetékesség kérdésében határoz.

Rómából táviratozzák: A Stefani-ügynökség szerint olasz hivatalos körökben kételkednek abban, hogy a görög kormány, amely alkotmányellenesen alakult és a hatalmak nem is ismerték el, valamint diplomáciai viszonyt sem tartanak fenn vele, egyáltalán joga volna panaszával a Népszövetséghez fordulni. A Népszövetségnek ezen okok miatt el kellene utasítani Görögországnak panaszát.

Kik gyilkolták meg a missziót?

Rómából táviratozzák: A Stefani-ügynek fontos adatokat kapott az olasz határbiztosok meggyilkolásának előzményeiről és körülményeiről. Augusztus 27-én reggel kilenc órakor az olasz, az albán és a görög bizottságnak Kakadia határában kellett találkoznia Kevéssel azelőtt, hogy az olasz küldöttség erre a pontra érkezett. hatalmas fatörzet helyeztek keresztbe az uton. Az automobil ilyen módon kénytelen volt a fatörzstől néhány méternyire megállni, amíg az akadályt eltávolították. Ebben a pillanatban egy csoport tűnt fel az út mentén, amelynek tagjai ugyanolyan színű formaruhát viseltek, mint a görög katonák. Az illetők élénk puskatüzelést irányítottak az olasz bizottságra. Corti őrnagy nyomban holtan terült el az automobilban. A többiek azonnal lezárták az autót. Tellini tábornoknak is sikerült az automobilból kiugrani és mintegy ötven méternyire foglalt védelmi állást. Holttestét az utmenti árokban találták meg. A gyilkosok mintegy ötven lövést lettek. Az utolsó golyókat puskavégre irányították a holttestekre, úgy hogy azok fejét teljesen szétrozsolták.

Nagy izgalom Athénben.

Athénből táviratozzák: A görög fővárosban nagy az izgalom. A drachma esett, az emberek kivesszik pénzüket a bankokból. Egyes politikai körök a Gonatos-kormány lemondását követelik. A miniszterelnök kijelentette, hogy a kormány inkább lemond, de nem

teljesíti a megalázó olasz követeléseket. Attól tartanak, hogy a vidéken zavargások törnek ki.

Rómából táviratozzák: Több lap jelentés arról számol be, hogy az olaszok Kréta és Samos görög szigeteket meg fogják szállni és az olasz flotta parancsot kapott a két sziget birtokba vételére. Illetékes helyen kijelentik, hogy az erről szóló hírek nem felelnek meg a

A művészetben ne legyen politika

(Soimescu színészeti vezérfelügyelő Temesvárott. — Nyilatkozat a Janovics-ügyről.)

(Saját tudósítónktól.) A temesvári színház vasárnap esti megnyitó előadásán résztvett Soimescu színészeti vezérfelügyelő, aki sorra járja az ország színházait, hogy — kijelentése szerint — személyesen ellenőrizze a színházak művészeti színvonalát. A Közlöny munkatársa megkérte a vezérfelügyelőt, hogy nyilatkozzék a romániai magyar színészetnek még a concessziók kiosztása után is nyílt problémáiról. Első sorban a temesvári színház vasárnap esti előadásán szerzett impresszióiról érdeklődtünk, melyre kijelentette, hogy az előadás egységessége különösen a színészek munkája vára közösen felül meglepte, mert az utolsó percben kiegészített társulatnak rendkívüli munkát kellett kifejteni, hogy már az első előadásán ilyen kifogástalan összhatékot produkálhasson.

(Janovics Jenő ügye.)

— Vezérfelügyelő ur — kérdezzük, folyik-e még valami eljárás Janovics igazgató ellen, mert

valóságának, mert Itália nem akarja ezt a két szigetet megszállni.

Rómából táviratozzák: Az utóbbi napokban a világsajtóban olyan hírek terjedtek el, hogy az olasz kormány lefoglalta az olasz kikötőkben horgonyzó görög hajókat. Ezek a hírek nem felelnek meg a valóságnak, mert a görög hajók akadálytalanul elhagyták az olasz kikötőket.

tudunkkal — az eddigi vizsgálat semmit sem tud elmutatni, ami vád alapjául szolgálhatna?

— A Janovics ügynek — felelte — nem lehet és nem lesz soha vége mert ezt Janovics provokálta és Janovics folytatja. Engem egyetlen szempont vezet működésemmel: csak művészetet teremteni; ezt követelem meg a színházgatóktól: csak művészetet csináljon és ebben az esetben, lehet a legjobb magyar, sohasem fogunk összeütkezésbe kerülni. — Én végignéztem a temesvári színház előadását és látom, hogy ez a magyar közönség hittel, több: vallásos áhitattal jön színházba és művészetet akar, Janovics úgy tesz, mint aki erre az áhitattal figyelő közönségre durva robajjal ajtót nyit: belesüviti a politika disszonáns hangját.

— Persze, hogy célunk ott, ahol van színházunk, a román művészetet fejleszteni.

de nem a magyar művészet elnyomása árán, melynek a román művé-

szet fejlesztése mellett, szintén a legteljesebb fejlődést szabadságot kell biztosítani.

és ezt meg is tesszük. — Vezérfelügyelő ur, felhát megszűnt a hivatalos eljárás Janovics ellen?

Erre a kérdésre ismét kitérő feleletet adott:

— Erre legjobban Janovics felelhetne, tessék őt megkérdezni...

(Costa Foru vádja.)

— Costa Foru, az imért román publicista, súlyos vádakkal lépett fel a vezérfelügyelő ur ellen és nemcsak nemzetiségi elfogultsággal vádolta, de bizonyos megvesztegetési kísérleteket is említt.

Nem tudok róla, hogy ez a vád valahol nyíltan felmerült volna, de igaz, hogy burkoltan annál inkább terjesztették, sőt az is igaz, hogy ez a vád Valjeanu urhoz is eljut, de — dacára sürgetésnek — vizsgálatra sem kerülhetett sor, mert nem akadt vádló. Egyébként Costa Foru ur jóval támadása előtt, felkeresett hivatalomban és mindenáron ki akarta forszírozni, hogy Janovics javára döntsék az ügyben. Ezt nemcsak azért utasítottam vissza, mert igaz talán ügyet védett, de maradjon csak Costa Foru ur jó romának és ne akarjon ő a magyaroknál jobb magyar lenni, minthogy ugyanilyen megvetéssel fogadok minden közlekedést, amely azt akarja a magyarok részéről bizonyítani, hogy ők igen buzgó románok. Nem, erre nincs szükség: én tudom, hogy a születését és kulturáját senki nem tagadhatja meg, de becsületesen összeegyez-

Mi volt az „assignata“?

Csak a tulontúl gazdagok hiúságsugallta álma volt, hogy olyan szobában lakjanak, melynek falai papirtapéta helyett forgalomban levő bankjegyekkel legyenek borítva. Ezt a nem szegény embernek való ötletet John Rockefeller amerikai milliárdos meg is valósította, amennyiben detroiti villájának egyik szobáját kitapétáztatta az Unio eddig kibocsátott összes bankjegyeivel. A mérhetetlen vagyont érő gyűjteményben olyan unikumok is vannak, melyeket nyomdai vagy grafikai hiba miatt azonnal visszavontak vagy megsemmisítettek, vagy amelyek egyáltalában sohasem kerültek forgalomba.

A sors kiszámíthatatlan szeszélye néha gondoskodik róla, hogy ezt a csak Krózusoknak való kedvtelést aránylag szegény ember is gyakorolhassa. A pénz elértéktelensége hiú rongyot csinál a legbüszkébb bankókból is s még csak nem is kétséges, hogy ma-holnap olcsóbb mulatság lesz kitapétáztatni egy szobát rossz bankókkal, mintsem a sokkal drágább, művészi kivitelű tapétával. Amint hogy ezt az ötletet egyszer régebben meg is valósították a porosz-rajnartománybeli Aachen városában, közvetlenül a francia forrada-

lom után, s magának a forradalomnak elértéktelenedett papírpénzével, a hírhedt assignatákkal. — Aachenben még ma is mutogatják azt a házat, melynek összes szobáit akkori tulajdonosa kitapétáztatta a leromlott francia bankókkal s ez a ház, mint Velencének a Campanile, vagy Firenzének a Palazzo Pitti.

Mi is volt tulajdonképpen a hírhedt és szomorú emlékül assignata? Eredetileg kamatozó államjegy, obligáció, melyet az egyháztól és a forradalom emigránsaitól elkobzott javak, valamint állami tulajdonok eladásából várható összegszeggekkel akartak fedezni. Mivel azonban ezt folyton halasztották, az assignaták mindvégig fedezetlenek maradtak. A nemzetgyűlés 1789. december 21-én szavazta meg 400 millió livre, egyenként 10 ezer livreről szóló és 5 százalékos kamatot hozó assignata kibocsátását. Fizetősésközzé, forgalomba kerülő pénzzé csak 1790. áprilisában lett az assignata, mikor a nemzetgyűlés Mirabeau erőszakolása folytán — Necker és mások heves ellenzése ellenére, kik rámutattak a fedezetlen papírpénz várható veszedelmére — kényszerárfolyammal látta el és elhatározta 1000 és 2000 livrere szóló államjegyek kibocsátását, eltörölvén egyúttal az assignatáknak időközben 3 száza-

lékra leszállított kamatját. Ugyan ez év szeptemberében újabb 800 millió livret bocsátottak ki, 1791. június hó 19-én újra, szeptemberben ismét és így tovább, szakadatlan sorban az állami kiadások szükséglete szerint.

A fedezet nélküli folytonos kibocsátásnak természetesen az lett a következménye, amit Necker, XVI. Lajos volt híres pénzügyminisztere előre mondott: az assignata-bankók értéke fokozatosan és rohamosan súlyedt s végül is államcsödbe kergette az országot és nyomorba süllyesztette annak lakosságát. Az assignatákból 1791. közepén forgalomban volt 912 millió, 1796. őszén már 45.578 millió. Ily körülmények közt nem csoda, ha az assignata hat év alatt a következő — a magyar koronához veszedelmesen hasonlító — fokozatos érték-, illetőleg árfolyamcsökkenést mutatja: 1790-ben 96, 1791-ben 91, 1792-ben 72, 1793-ban 51, 1794-ben 40, 1795-ben 18, végül 1796-ban 0.46.

A pénznek ez a katasztrófális leromlása persze feladta az állam egész gazdasági életét. — Az ipar pangott, a hitel teljesen megszűnt, a drágaság az ellene megkísérelt drákói rendszabályok ellenére is katasztrófális arányokban emelkedett s ezer és ezer francia család hihetetlen nyomorba süllyedt.

A rohamlépésben közeledő katasztrófa végre észretéritette az intézőköröket s 1796. február 19-én kivonták a teljesen elértéktelenedett assignata-bankókat a forgalomból, ugyanakkor nyilvánosan és ünnepélyesen megsemmisítvén az assignata-lemezeket, melyekről a népet romlásba döntő fedezetlen papírpénzt nyomtatták.

A nép azonban hiába ujjongott a reá romlást hozott papírpénz bevonásán, mert a feladata magaslatán nem álló kormány helyette megint csak fedezetlen papírpénzt hozott forgalomba, még pedig a mandat territorial-t (birtok-utalvány). A bankóprés most ezt ontotta éjjel-nappal s ennek következménye megint csak az lett, hogy az új pénz teljesen elértéktelenedett. A birtokutalvány árfolyama 1796. márciusában (az első kibocsátás alkalmával) 18 százalékos volt, öt hónap múlva már csak 1.84 százalékos, 1797. február havában pedig, mikor a kényszerárfolyamot beszűkítették, 100 livre birtokutalványért már csak egy fél sous-t fizettek ki!

Most már semmi sem segíti s az államnak vissza kellett állítania az ércforgalmat, mely lassan, de biztosan helyrehozta az egyensúlyt. Ime, a híres assignaták története. Akiket illet, tanulianak behihetetlen nyomorba süllyedt.

tetheti román állampolgárságával...

(A színészegyesület.)

— A színészegyesületet feloszlató intézkedéseivel igaz, hogy a vezérfelügyelő ur azt is megtiltotta, hogy a kisebbségi színészek szervezete a bucarestibe csatlakozzék?

— Ez nem igaz. Tény, hogy a színészegyesület mai működésével nem vagyok megelégedve; hatáskörébe nem tartozó jogokat vindikál magának és nem a tagok anyagi érdekeit védi, mely tulajdonképpen kötelessége volna. De nemcsak, hogy nem tiltottam meg, de határozott kívánságom, hogy csatlakozzanak a regátbell színészek szervezetéhez, ahol minden támogatást megtalálnak és egyúttal anyagi érdekeik védelmét is.

A temesvári színház telepítéséről egy nyilatkozott a vezérfelügyelő, hogy ez teljesen a város hatáskörébe tartozik, az államnak nincs rá semmi befolyása, de viszont a város vezetőivel való érintkezésében meggyőződött, hogy rövidesen megindul a színház felépítése.

— A magyar színházokról nincsenek külön kijelentéseim. Higyje el nekem a magyar közönség — dacára egyes magyar lapok gyűlöletes beállításainak — sokkal jobban rajongok a művészetért, minthogy azt nemzetiségi elfogultságnak feláldozzam. Nekem úgy tűnik fel, hogy a művészet egy fáklya, amely egyformán kell, hogy világítsa mindenkinek — beszéljen bármilyen nyelven is...

Román menekültek a király előtt

(Tiltakozni akarnak a szerb atrocitások ellen.)

(Saját tudósítónktól.) Nem mai keletti az a rengeteg panasz, melyet a Jugoszláviában élő nemzeti kisebbségek és ezek között az ottani románok mind hangosabban hangoztatnak. A sok atrocitás, a mely őket Jugoszláviában nemcsak a különféle sovíniszta egyesületek, hanem a hatóságok részéről is éri, több száz románt arra kényszerített, hogy eddigi otthonukat és minden vagyonukat hátrahagyva utlevél nélkül, kerülő utakon, sőt éjszakákon átszökjenek a határon. Ezek a szerencsétlen, hajléktalanná vált földönfutók legtöbbszörre a határmenti falvakban nyerték elhelyezést és foglalkozást. Ezek hazataláltak, de Jugoszláviában maradtak rokonaik, asszonyok, gyermekek, akiket most kétszeresen sújt a szerb politikai türelmetlensége. Érthető aggodalommal kísérik a menekültek a jugoszláviai eseményeket s így érthető, hogy a legutóbbi hírek, s ezek között a verseci „Orinana” című szerb sovínista egyesületnek a Szt. Mihályon tartott román diák-kongresszus résztvevői ellen tervezett bombamerénylete a legnagyobb felháborodást keltette.

A király szeptember hó 22-én Temesvárra jön. Az ő jelenlétében fogják megnyitni a temesvári műn-

tavásárt s így a román menekültek meg akarják ragadni az alkalmat, hogy panaszaikkal a király elé járuljanak. A menekültek ligája elhatározta, hogy 100 tagú küldöttséget meneszt Temesvárra.

Lángokban áll Japán fővárosa.

(Yokohama elpusztult. — Borzalmas földrengés Japánban leégett a császári palota. A világ legnagyobb katasztrófája.)

Budapestről táviratozzák: Yokohamát földrengés elpusztította, a város lángokban áll. Az áldozatok száma igen sok.

Londonból táviratozzák: A Reuternek jelentik: Tegnap délután Csakaban hat perces földrengést észleltek. A tokio—csakai távbeszélők elpusztultak. Délután két óra 25 perckor megismétlődtek a földlökések Tokióban és Yokohamában.

Sanfranciskóból táviratozzák: Tokió lángokban áll. Számos épület bedőlt. A csatornarendszer elpusztult. A várost tüztenger veszi körül. Sok ember megsebesült. Több Tokióba tartó vonatot a földrengés elpusztított. Yokohamában a szökőár fellépett. A katasztrófa óriási. Ciba negyed kivételével majdnem az egész várost elpusztította az ár. A császári palota a lángoknak lett a martaléka. Tokióban a földlökések zuhogó esőben, egész napon át megismét-

Az épülő Temesvár.

— Műgyetem, zsidó Lyceum, Színház, szanatóriumok, vilák és gyárak. —

(Saját tudósítónktól.) Temesvár az utóbbi években hatalmas fejlődésnek indult. Ipara, kereskedelme, forgalma, társadalmi élete annyira megsokszorozódott, hogy az ország legelsőrendű emporiumai közé emelkedett és rohamléptekkel közeledik egy európai jelentőségű, igazi nagyváros arányaihoz. Ebben a fejlődésben fájdalmas tünet maradt az építkezések pangása. Ez az egyetlen olyan életnyilvánulás, amely nem mutatkozik olyan erőteljesnek, mint a hogy az Temesvár duzzadó energiájának megfelelné.

A most végződő építkezés: szömben végre e téren is a javulás jelei mutatkoznak. Bár az állam még mindig nem rakott le egy téglát sem Temesváron, — például az állami kereskedelmi iskola épülete tíz év óta áll a város közepén csonkán s vakolatlanul, — ugyisint a magánépítkezés is, különösen az annyira szükséges lakások előállítására is szünetel még, ennek dacára beszámolhatunk néhány jelentékenyebb alkotásról, amely a város külső képét örvedetesen gazdagítja.

(Az új műgyetem.)

A középítkezés terén első helyet érdemel az erzsébetvárosi Püspök-úton épülő új műgyetem kétemeletes palotája. Noha csak egy része annak az épületesopornak, amelyben idővel a politechni-

Ez a küldöttség arra fogja kérni a királyt, hogy tekintettel a két uralkodóház közötti szoros családi kapcsolatra, hasson oda, hogy Jugoszláviában a románok elleni atrocitások szűnjenek meg.

lódtek. Yokohama lakói a tengerre menekültek. Északkelet-Japánban a táviróvonalak mind megszakadtak, a vasúti forgalom egészen rendszertelen.

Tokióból táviratozzák: A földrengés különösen heves volt a Fuji nevű kialudt vulkán környékén. A trónörökös családját nem érte baj. Az Assakuska torony összedülésénél hietszáz ember életét vesztette. A yokohamai szökőár következtében számos hajó elpusztult.

Tokióból érkező jelentések szerint a földrengés Yokohama városát teljesen elpusztította. A lakosság feivesztetten menekült a kikötőbe, hogy az ott horgonyzó hajókon találon menedéket. A földrengés a lakosság körében is óriási pusztítást vitt véghez. A halottak száma több ezerre tehető. A császári palota leégett, azonban a trónörökösnek sikerült megmenekülni.

kum elhelyezkedni fog, már ez is egy oly díszes, impozáns épület, a mely nevezetessége lesz Temesvárnak. Marcu bucaresti építész tervei szerint készül és éppen elvégezték a tetőzet fedését, úgy hogy az épület, ámbár egészen nyers állapotban van, formái, arányai már teljesen kivételők. Figyelemre méltó, hogy Temesvárott a gör. keleti templomtól eltekintve ez az első példája a román nemzeti stílusnak, amelyet ujabban középületknél általában használnak. Ez a stílus sokban emlékeztet a bizáncira, de alapvonása a középkor: román stílusnak ereje, tömörsége. Az épület külseje igen komoly, szinte várszerű, kevés, kerek boltos ablakkal, súlyos, magas tetőzetrel. Itt ez a jelleg helyesen és izlésesen alkalmazkodik az épület céljához. A külső díszítés, valamint a belső kiképzés nagyon érdekesnek ígérkezik.

(A zsidó Lyceum.)

Egy másik nagyarányú iskolaépítkezés, amely megfelelő gyorsasággal emelkedett ki a földből: a zsidó liceum új épülete. A Belvárosban, az állami ipari és kereskedelmi iskolák, valamint a nagykerület által határolt tágas telken épül és a tervek szerint szintén több részből fog állani. Jelenleg a telek északnyugati sarkán álló szárnyépület jutott el a tetőzetig, az alapozás pedig további kb. hat

van méteres szakaszon folyik. — Bár az eddig látható részen csak földszintes, kettős arányaival, tömegeinek finoman egyensúlyozott elosztásával és a külső nemes egyszerűség mellett a részlet változatos elhelyezésével, máris monumentálisan hat. Tervezője Neubauer Gida temesvári építész-mérnök, aki nagyszerűen oldotta meg a számára kitűzött nehéz feladatot. Az épület újszerűsége alaprajzának kettős megoldásán alapszik, amellyel a hosszú és alacsony homlokzat esztétikai hátrányait szerencsésen egyensúlyozza. Főgondolata egy gyönyörű három méter széles és 120 méter hosszú, nyílegyenes középfolyosó, amelyhez kétoldalt váltakozva csatlakoznak tantermek és kertek. A külső kiképzés a modern német középületek takarékos, nyugodt képére emlékeztet. Belsejében állítólag a héber díszítőmotívumok fognak gazdagon érvényesülni.

(Az új színház.)

Nagy jelentőségű lesz Temesvár külső képének emelésére a városi színház új építése, amelyhez legközelebb hozzáfognak. Az alapkövetelt maga a király fogja elvégezni még ebben a hónapban, temesvári tartózkodása alatt. Ezt az építkezést is Marcu mérnök vezeti. A részletekre annak idején visszatérünk. — Itt említjük meg, hogy a város tanácsa a színház előtti főutat, az ugynevezett Lloyd-sort is a nyár folyamán újra rendezte. Ennek alapgondolata az, hogy a közlekedést a széles út két oldalára helyezi át és a középső részt kerttel ülteti be. A parkozási munkák javában folynak, s ezzel itt oly hatalmas térkiképzés történt, mely szépségben és méreteiben messze földön keresi méltó párját.

(Három szanatórium.)

Érdekes, hogy ez év folyamán Temesváron egyszerre három nagy magán-szanatórium épült, a mi nyilván az elavult állami kórház hiányain van hivatva segíteni. Egy sváb orvosokból álló csoport az erzsébetvárosi Holló-utcában Székely László temesvári műépítész tervel szerint kétemeletes nagyszabású szanatóriumot létesített. A rendkívül egyszerűséggel épített takaros, fehér épület, amelyet kívül növényrácsok és az ablakokon virágpárkányok díszítenek, a derült és higiénikus tisztaság és szoliditás vonzó képét mutatja.

— A dr. Candea—dr. Balázs-féle orthopediai és sebészeti intézet egyemeletes épülete a gyermekkorház mögött van és ezt is Neubauer Gida tervezte. — Nemes empire-stílusban készül és homlokzata kétszer tompaszögben hátrafelé török meg, ezáltal a külön-

ben nagyon egyhangu vonalakba belejut a szükséges élénkség. Az egészet összefoglalja egy pompás metszésű tetőzet és hangsúlyozza egy monumentális, szoborral díszített kapu. Az épület a maga helyes arányaival, nyugodt és mégis eleven vonalaival, ami Neubaernek karakterisztikus Kézjegye, nagyon előkelően és finoman hat. — A harmadik a dr. Kakuk-féle szanatórium, a főposta mögötti villanegyedben fekszik és teljesen alkalmazkodik környezetéhez. — Ugyacsak Székely műépítész tervezte, kedves villastílusban, erkéllyel, kerttel körülvéve. Kicsi, de bájos épület.

(Magánépületek.)

Vele szemben két nagy villa épült, az egyetlen nevezetesebb magánépítkezései a szezonnak, mindkettő több lakással, emeletesen. Már lakott a *Telebank* igazgatóságának szép háza, mely mögött hivatalos helyiségek is vannak. Az épületet maga az építőbank tervezte és emelte izléses, francia renaissancera emlékeztető stílusban. Fehér, magas piros te tejével, nagy ablakaival és virágos erkélyével az előkelő urilaknak sikerült típusa. — Mellette emelkedik, még egészen nyers állapotban, a *Dán-féle* villa, amelyet bucaresti építészek terveztek. — Igen mozgalmassá kiképzésű, manzardos épület, sok erkéllyel, kőugróval, mindenféle tagolással úgy, hogy rész állapotban valószínűleg nagyon eleven, gyönyörködtető benyomást fog gyakorolni.

Ezenkívül több gyári építkezés és bővítés történt ezen a nyáron, legnagyobbak a *Prohaszka-koncern* gyári számára, a volt katonai élelmezési raktárak mellett. Ezek bécsi tervek szerint, saját rezsidő épültek, de csupán a célszerűség szempontjai szerint. Az esztétikusnak, éppugy mint az ugyancsak most készülő két sportpályáról (Munkástervező és Kadima) nincs mondanivalója róluk.

Ezzel befejeztük beszámolóinkat, amely egy szebb jövő perspektíváját nyújtja. Lehetetlen, hogy a nagyszerűen fejlődésben levő Temesvár ne teremtsen magának új épületruhát is hatalmasan bontakozó tagjai részére. De amily fontos, hogy ez megtörténjen, anynyira szükséges, hogy minden maradandó alkotást a gyakorlati célon túl az esztétikai követelmények szigorú figyelembevételével hozzanak létre, aminek messze menő erkölcsi, nevelő, de végeredményben gyönyörködtető és valószínű gazdasági hatása és haszna is van. (D.)

Hogy áll a leu?

Szeptember 3-án 100 leiert adták

Nálunk:

2.44 svájci frankot,
8.— francia frankot,
16.67 szokol,
8.000 külföldi magyar koronát,
14.300 tényleges magyar koronát,
15.000 belföldi magyar koronát,
31.500 osztrák koronát,
1.250.000 német márkát.
Zürichben 2.52 $\frac{1}{2}$ frankot
Parisban 8.05 frankot
Budapestben 8850—9550 kor.-t
Bécsben 31.800 osztrák koronát
Berlinben 3.900,000 márkát

Irodalom, művészet

A színházi bizottság.

(Mi lesz a jövőben a feladata?)

Szatmárról jelenti tudósítónk: Soimescu színészi vezérfelügyelő, aki jelenleg Szatmáron tartózkodik, érdekes nyilatkozatot adott a színházi bizottságok jövő szerepéről. A nyilatkozat a következő:

— A kulturális ügyek intézésére a szépművészeti minisztérium alakított egy központi színházi bizottságot s a jövőben ez a Bucarestben székelő bizottság intézi az erdélyi színházak ügyeit is. Ennek a bizottságnak a tagjai: Vasilescu Vallean nagykirályi képviselő, a színházak vezérigazgatója, G. Tatarescu képviselő, drámairó, Soimescu vezérfelügyelő, Caton Teodorian drámairó, a bucaresti Nemzeti Színház dramaturgia, Gusti ugyanezen színház rendezője, Joan Livesan, a bucaresti Conservatórium tanára. — Ez az egyetlen bizottság, amely minden színházi kérdésben intézkedik.

A beszélgetés további során elmondta még a vezérfelügyelő, hogy a színházi bizottságnak ahhoz nincs joga, hogy a színházakat egyes estékre elvegye a színházvezérigazgatótól.

— A koncesszióval bíró direktoron kívül a színházban csak a kormány által autorizált román társulatok játszhatnak, de ezek is kötelesek bejelenteni ebbeli szándékukat. Dilletánsok és iskolai egyesületek nem játszhatnak színházban.

* Az aradi városi színház heti műsora. Kedden: *Levendula*, operett. B. bérlet. Szerdán: *Levendula*. C. bérlet. Csütörtökön: *Fenevad* (premier) A. bérlet. Pénteken: *Fenevad*. B. bérlet. Szombaton: *Fenevad*. C. bérlet. Vasárnap: *Levendula*, bérletszűnet.

* A temesvári színház heti műsora. Kedden *Levendula* rendes helyárakkal. Szerdán *Elefánt*. Premier, premier helyárakkal. Csütörtökön *Elefánt* rendes helyárakkal.

* Szenzációs műsorral kedveskedik a temesvári Thalia-kabare napról-napra szaporodó törzsközönségének. Ben Aroly bey oly elsőrangú társulatot szerzett, mely pártját ritkítja. Az ujonnan leszerződött tagok: Marosi Vili, a Royal-Orfeum tagja, aki máris a közönség kedven-

Meghíusult bomba-merénylet.

(Szerbek a jugoszláviai román diákok ellen.)

(Saját tudósítónktól.) A Jugoszláviában élő román egyetemi hallgatók Szt.-Mihályon ülést tartottak, amelyen szóba hozták azt a sok sérelmet, amely őket a szerb hatóságok részéről éri. Az értekezleten többek között a román párt elnöke, dr. Zsianu képviselő is megjelent.

A diákok tiltakoztak az ellen, hogy Jugoszlávia nem nosztrifikálja a romániai diplomákat, nem ismeri el az itteni bizonyítványokat és nehézségeket támaszt a Romániában tanulni akaró román ifjak utlevéleinek kiállításakor. A jugoszláv kormány megnehezíti a külföldön tanuló diákoknak szóló pénztalványokat is s ily módon lehetetlenné teszi, hogy a románok Romániában folytassák tanulmányaikát.

ce, az Ameden tánc trio, mely eddig Bucarestiben aratott hallatlan sikert, Busch und Elfriede, komikus akrobaták. Karácsonyi Béla és László György ének- és táncduett és Vértés Elemér humorista. A régi gárdából a nagyszerű bohózat-együttes: Sz. Katona Emmi, Beregi, Szakács, Nádassy és Tordai Ica. „Az első éj joga” című Steinhardt bohózatot mindenkinek meg kell nézni.

* Képkiallítások Temesvárott. Vasárnap egyszerre három képkiallítás nyílt meg Timisoarán (Temesvárott.) Az egyiket a Bánati Képzőművészeti Társulat rendezte a volt tűzérési szertár nagytermében, amelyet Gavanescul tábornok készséggel engedett át. A kiállításon nemcsak Timisoara, hanem más bányász városok művészei is kiállítottak. A Lloyd-palota tőzsdetermében az aradi Latinca Elza állította ki virágcsendéleteit és cigány-zsánerképeit. A zsidó liceum nagytermében Földes Géza oradea-marei (nagyváradi) művész mutatta be képeit. Ezután a nagybányai és felsőbányai művészek készülnek Timisoarára reprezentatív gyűjteménnyel.

* Szezonnyitás Gyulafehérváron. Alba-Iuláról (Gyulafehérvárról) jelenti tudósítónk: Szombaton kezdte meg a szezont a Szabó-Kardos-féle színtársulat a „Bajader”-ral. A zsúfolt nézőtér egész este ünnepelte a szereplőket, akik precíz előadást produkáltak. Különösen Erényi Bóskét, Barikó Etust és Bálint Bélát tapsolták lelkesen.

* Somlyó Zoltán Erdélyben. A „Közöny” szerkesztőségét arról értesítik Budapestről, hogy Somlyó Zoltán, a kiváló magyar költő szeptember első felében Erdélybe jön felolvasó körútra. Első állomása Arad lesz, ahol irodalmi estély keretében előadást fog tartani. Somlyó Zoltán azután Timisoarán (Temesvárott) ismétli meg felolvasását.

— Haladás-előadás Aradon. Az aradi Haladás szombati előadásán Lusánszky Jolán aradi tanítónő pompás ötlettel megírt háromfelvonásos gyermekszíndarabja tette emlékeztetőre a műsort. A másik tucat szereplő, élükön a kis Balázs Katóval, a nagy színpadon is elismerést fog hozni a darab szerzőjének és rendezőjének. A műsor többi számai közül Knap Ilonka ügyes szavalata és Schlattner Gyula sok törekvése valló zongorajátéka emelkedik ki. Befejezésül a diskó vasutas ifjak

A mikor a Versecen székelő „Oriana” című közismereti sovinszta szerb nemzeti egyesület a román diákok üléséről értesült, tagjai elhatározták, hogy az ülés résztvevő ellen bombamerényletet fognak elkövetni.

Néhány mindenre kész fiatalember azonnal vállalkozott a terv kivételére és rögtön autó után néztek, hogy Szt.-Mihályra siessenek, amely körülbelül 40 kilométernyire fekszik Versectől. Szencsére csak nehezen, hosszabb hajsza után sikerült automobilra szert tenniük s így csak akkor érkeztek Szt.-Mihályra, amikor az értekezlet véget ért és annak résztvevői a közönséget elhagyták. A tervezett merénylet érthető módon nagy megdöbbenést és felháborodást keltett Jugoszlávia románjai és egyéb nemzeti kisebbségei között.

„Unirea” fuvózenekara szórakoztatta a közönséget.

* A temesvári színház első előadása. A „Levendula” című operettel kezdte a timisoarai színház új szezonját. A darab nem sokban különbözik a minden évben kitermelt operett-slágerektől, de nekünk melegebb teszi a negyvenéves hervadt illata, tiszta magyar levegője és Deryné ifiaszony a magyar színészetben legendás alakja. A kedves szöveghez finoman simul a fűlbemászó, könnyed zene, egyszerűen minden kelléssel fel van szerelve, hogy a közönség az egész estén keresztül jól érezze magát. Külön meglepetés volt a társulat várakozáson felül kitűnő összjátéka. Mindenki azzal a jogos tartózkodással ment a színházba, hogy a nehezen megszervezett társulattal szemben elnézésre lesz kénytelen s ehelyett minden tekintetben kitűnő előadást kapott. Deryné szerepében mutatkozott be Pásztor Ferike és kitűnő játékával, meleg, kellemes hanganyagával, nem egyszer dörgő tapsokra ragadtatta a közönséget. Hasonló nagy sikere volt Lengyel Irénnek Kamilla grófnő szerepében. Bizonyos, hogy mindketten egyszerre megverték a timisoarai (temesvári) közönség szeretetét. Lotti szerepében Somogyi Rózsi kitűnő volt; minden táncát megisméltették. A férfiak közül Bodor Jenő Szentpéteri érzelmes szerepében volt igen rokonszenves, míg Deésy Jenő Megyeri szerepében tartotta szakadatlanul nevetésben a közönséget. Szabadkay, Zilahy egytől-egyig hozzájárultak a bemutató nagy sikeréhez. Feltétlenül megálapítható, hogy Fekete Mihály társulata az első előadással jogot tartott a timisoarai (temesvári) közönség bizalmára.

* Aradi színházi hírek. Raina-Kulinyi-Czobor operette, a Szépasszony kocsisa lesz a legközelebbi énekes újdonsága az aradi színháznak. A színház énekes személyzete már megkezdte a darabot a próbákat. — A *Levendula* tegnap esti diadalmas színpadi bevonulása betöltötte a hozzáfűzött várakozásokat. Tompa Bélának Aradon ezuttal először volt alkalma, hogy színészi és rendezői tudását egyként hatalmasan érvényesítse. — Csütörtökön este A fenevadban mutatkozik be.

* Aradi mozi hírek. A világhírű állatfilm, a Vadállatok pusztájában még csak kedden látható az Apolló-

ban. — Biró Géza és Kolozsi Ilus neves erdélyi kabaretművészek közreműködésével pompás moziszkecset mutat be szerdán az Apolló. A szakállas ember a címe az ötletes filmjátéknak. — A halál babái című filmszenzáció még csak kedden látható az Urániában. A megkapóan szép filmjáték két főszereplője Bassermann Albert és Goetzke Bernhard, a leg-híresebb filmművésznők.

Sport.

— Temesvári sport. Temesvár—Nagyvárad válogatott 2:0 (1:0.) A lengyel—román válogatott mérkőzés folytán Timisoara erősen handi-ceptelvé állt ki s ezzel magyarázható a meglehetősen súlyos vereség. Különösen Tänzer és Matek hiánya volt erősen érezhető. — II. oszt. vál. —Resica 6:0 (3:0.) A timisoarai csapat győzelme előrelátható volt. A városi előkelőségek mind megjelentek a meccsen. A goalokat Feketics, Teszler és Berei lötték. A mérkőzést Szika vezette. Bajnoki mérkőzések: TAC—Vulturii 5:0 (4:0.) A Vulturii csapata kemény ellenfélnek bizonyult a bajnokiak során. A pálya nagyon rossz állapotban volt. A goalokat Schneider, Kerschek és Szukinich lötték. — TMTE—Spárta CFR 3:2 (0:2.) A Spárta a második féлдőben már nem bírja az iramot. — Kadima—Rapid 1:0 (1:0.) II. o. bajnoki. A Kadima állandó fölénye dacára szánalmas játékot produkált. A Rapidnál csakis a védelem nyújtott elfogadhatót. — Gyapjuipar—Treidorf 1:2 (0:1.) A győztes csapat goaljait Sieburg és Varga, a Gyapjuiparét Steiner rugta. Biró Kasper. — TMTE. II.—Spárta-CFR. II. 1:0 (0:0.) — Pátia sport club—Orsovai Atletikai Club 4:2 (0:1.) — TMTE. ifj.—Spárta-CFR. ifj. 9:1 (3:0.) Detta. Kinizsi II.—DAC. 3:0 (1:0.)

— Aradi sport. AMTE.—Gloria-CFR. 1:1 (1:0.) Vándordíj-mérkőzés. A játék az erőviszonyoknak megfelelően eldöntetlen eredménnyel végződött. A Gloria-CFR. a kapott ponttal ez évre megnyerte a vándordíjat, második helyre szorítván az AAC-ot, míg a harmadik az AMTE. csapata lett. Az AMTE. a letiltott Csapó és Auer, a Gloria-CFR. Czibula helyén tartalékkal szerepelt. Az első féлдőben mindkét csapat egyenlő erősnek bizonyult, az AMTE-nak azonban Huszti hibáiból Szikula révén sikerült goalt rugnia. A második féлдőben inkább Gloria-CFR. fölény és Vasváry lövése a kiegyenlített eredményt hozta. Tisza megsérülése folytán kénytelen kiállani. A beállott sötétség miatt a bíró pár perccel hamarabb fújta le a játékot, mely csaknem mindvégig a fair keretek közt mozgott. Biró Bischoff. — AMTE. II.—Gloria-CFR. II. 2:2 (1:0.) Bronzlabda-mérkőzés. Az AMTE. II. harmadizben is megnyerte a bronzlabdát, mely így végleg a birtokába jutott. — AAC. II.—Egyetértés 4:1. Bronzlabda-mérkőzés. Victoria—Hercules 3:0. II. oszt. bajnoki. — Olimpia—USE. 4:0. II. oszt. bajnoki

— AAC. KKASE. 2:1 (1:0.) Az AAC. Licker, Gencsy, Somló és Dufner nélkül mérkőzött Clujon (Kolozsvárott) az ottani kereskedelmi alkalmazottak csapatával, de fölénye így is állandó volt. Az aradiak közül Pomváry centerhalf magaslott ki, a goalokat Kelly lötte, a vezető goalt Kenderessy beadásából. A kereskedők csapatának csak a védelme volt

jó, míg az aradiaknál az volt a legrosszabb.

— Kerekpárverseny Aradon. Vasárnap délután a váralléban tartotta az aradi Meteor kerületi kerekpárversenyét. Az eredmény a következő: 1000 méteres sprint verseny: (3 induló) 1. Schmidt (AMTE.) 2. Boda (Meteor), 3. Deák. Második előfutám: 1. Szabó (Meteor), 2. Jantó (AMTE), 3. Boldea (AMTE.) Döntő: 1. Deák (Meteor), 2. Jantó (AMTE.), 3. Schmidt (AMTE.) 5000 méteres ifjusági verseny: 1. Renich 11.55 p. (AMTE.), 2. Mester (Meteor), 3. Torman (Meteor.) 50.000 méteres főverseny: 1. Schmidt

Veszélyben a színházi zenés-előadások.

— Elcsalják a zenészeket a bécsi zenekarhoz. — Róna Dezső aradi szinigazgató a hatóságokhoz fordult.

(Saját tudósítónktól.) Kelemtelen és súlyos válságba jutott az aradi színház. Ha sürgős orvoslás nem történik, a színház igazgatósága kénytelen lesz azokat az előadásokat beszüntetni, amelyekhez a zenekar igénybevétele szükséges. A színházi zenekarban ugyanis a legteljesebb fegyelmetlenség és anarchia uralkodik, mert az Aradon játszó bécsi zenésztársaság vezetője busás ígéretekkel elcsalogatja a színházi zenekar tagjait. A megmaradtak pedig későn vagy egyáltalában nem járnak próbára. Ugyanez a helyzet Fekete Mihály temesvári társulatánál is, ahonnan több zenekari tagot szerződötetett le az aradi bécsi zenésztársaság.

Róna Dezső aradi szinigazgató ma terjedelmes beadványt nyújtott át dr. Angel István aradi polgármesternek amelyben sürgős hatósági beavatkozást kér a színházi zenekarban levő türhetyetlen állapotok megszüntetésére. A szinigazgató többek között elpanaszolja, hogy az előadások rendszeres megtartása elé súlyos akadályokat gördít a bécsi zenekar bomlasztó propagandája. Munkatársunk beszélgetést folytatott Róna Dezső aradi szinigazgatóval, aki a színházi zenekar válságáról a következőket mondotta:

— A bécsi zenekar Temesváron kezdte meg kelemtelenkedéseit. Az ottani színházi zenekarból több tagot leszerződötetett úgy, hogy a temesvári színház a legkelemtlenebb helyzetbe került. Az aradi színházi zenekar tagjainak tavonta négyezer lei jövedelme van. Ebből az összegből meg is tudnának élni, de könnyelműen felülnek a bécsi zenekar ígéréteinek ahol naponta száz leit és tányérozást ígérnek nekik, amelyből állítólag több, mint hátezer lei jövedelmük lenne. A zenekar tagjai nek könnyelműségét bizonyítja az, hogy közülük már ketten le is szerződtek a bécsiekhez a bizonytalanságba, ahol legfeljebb még néhány hónapig működhetnek. Az ugynevezett bécsi zenekar ma úgy áll, hogy a vezetőjén kívül legfeljebb még egy-két bécsi tagja van. A többiek temesváriak és Aradiak. A színházi zenekar megmaradt tagjai keletlenül dolgoznak és megszünt közöttük a fegyelem.

Mindnyájan a bécsi zenekarban elérhető horribilis jövedelemre hivatkoznak, ha indolenciájukat szóvá tesszük. A folyton fokozódó fegyelmetlenség a zenés előadások megtartását bizonytalanná teszi. Magam tehetetlenül állok a

(AMTE.), id.: 99.20 p. 2. Boda (Meteor), 3. Grosz (Meteor.) Hölgyek versenye: 1. Kurdl Mici, 2. Schamburané, 3. Scheirich.

— Aradmegyei cserkészek győzelme a sinai országos olimpiai versenyen. Az augusztus 31-től szeptember 2-ig megtartott olimpiai versenyen a hét kilométeres versenyfutásban a sikló cserkész „Cohorka” nyerte meg az első díjat, ugyszintén a 4 kilométeres versenyfutásban a második díjat. A szeptember 2-án kihirdetett idei olimpiai cserkész összversenyben az I. díjat Bucuresti, a II. díjat Siclau, III. díjat Tulaghea nyerte meg.

Felekezeti viszálykodás a sváb táborban.

Blaskovichék az evangélikusok ellen.

(Saját tudósítónktól.) Az utolsó parlamenti választások előtt két sváb tábor, az autonom-párt, melynek vezére dr. Muth Gáspár és— anémet néppárt, melynek láthatatlan feje a szász Brandsch, látszólag kibékült egymással. Az eddig halálos ellenségek paktumot kötöttek és közös jelöltekben állapodtak meg. Azonban már a választások alatt is bebizonyosodott, hogy a fegyverbarátság nagyon is ingatag talajon épült, melynek állandóságát különösen az a körülmény veszélyezteteli, hogy Muthék inkább a katolikus irányt képviselik, míg az ellentáborban főleg az evangélikusok vallási nézetei dominálnak.

Ezek a súlyos vallási ellentétek a legutóbbi időkben erősen kiéleződtek. Jahn Fülöp és dr. Kausch Mihály, a sváb néppárt tagjai Bucurestiben jártak Anghelescu közoktatásügyi miniszternél, hogy közismert iskolarendeletheinek megváltoztatására bírják, melyek az összes nemzeti kisebbségek s így a svábok kulturális életlehetőségeit is alapjukban támadják.

Már ekkor történt, hogy Blaskovich apátkanonok, a Muth-párt egyik legkiválóbb vezéralakja, élesen kikelt a néptanács egy v'haros ülésén az ellen, hogy az evangélikus Jahn és a tulszabadgondolkodó Kausch járt a miniszternél. — De Blaskovichék megtették azt is, hogy a német gyermekakkcióval kapcsolatban a Deutsches Volksamt utján bizalmasan arra kérték a Németországban időző sváb egyetemi hallgatókat, hassanak oda, hogy csak katolikus gyermekek jöjjenek a Bánátba.

Erről a bizalmas utasításról tudomást szereztek Kauschék s így csak természetes, hogy Kausch, Jahn, Kopporny, akit Muthék a „Sachsenobmann”-nak neveznek és Orendi Homenau erős ellenakcióba fogtak.

A svábok vezérei tehát újból mint ellentétek állanak egymással szemben. Egy esetleges nyílt szakadás mélyreható változásokat okozhat az egész eddig sváb politikában.

(AMTE.), id.: 99.20 p. 2. Boda (Meteor), 3. Grosz (Meteor.) Hölgyek versenye: 1. Kurdl Mici, 2. Schamburané, 3. Scheirich.

HIREK.

Egy napilap sikere.

(Érdekes újítás a hirdetés terén.)

A Bánáti Közlöny első száma meghódította a Bánát közönségét. Az egész Bánátban és annak hatalmas centrumában már az első napon a reggeli órákban szétkapkodták a Bánáti Közlönnyet. Ezer és ezer újságszám, egyszerre, váratlanul, mint rohamra induló osztagok, bevették, meghódították a Bánátot. Temesvárnak, ennek a nagy perspektívájú kereskedelmi centrumnak a Bánáti Közlöny adott először alkalmat arra, hogy már a kora reggeli órákban olvashassa az előző nap világeseményeit és még a napi üzleti élet megkezdése előtt a Bánáti Közlönyből szerzett tudomást a mai időkből oly rendkívül fontos zürichi zárlatról. De ugyancsak a Bánáti Közlöny hozza elsőnek a Devizaközpont hivatalos jegyzéseit, amit Budapest közönsége is csak a késő délutáni órákban tud meg és a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapírok kurzusát. Eddig mindezeket csak a késő délutáni órákban olvashatta Temesvár és a Bánát közönsége. Az üzleti életben egy fél nap időt, pénzt, vagyont jelent, aki előbb értesül az öt közletről érdeklő dolgokról, az előbb is teheti meg intézkedését. A Bánáti Közlöny a kereskedők, pénzintézetek, vállalkozók, de általában az üzleti élet újságja.

Uj helyzetet teremtett a Bánáti Közlöny és az Aradi Közlöny a kereskedelem terén is. Aki az Aradi Közlöny részére hirdetést ad fel, annak hirdetését a Bánáti Közlöny is hozza és céget, áruját Temesvár és az egész Bánát megismeri. Viszont aki a Bánáti Közlönyben hirdet, annak hirdetése megjelenik az Aradi Közlönyben is. Tehát egy összegért, egyszeri feladással két nagy napilapban hirdethet mindenki. Mennydörgő rotációs-írások tizezerszámra ontják az Aradot és Temesvárt egybekapcsoló két testvérnapot. — Senki sem mehet el emellet a két lap mellett, hogy kezébe ne vegye, hogy ne találja meg hemük azt, amit őt érdekl. Minden hirdetés, ami az Aradi Közlönyben, vagy a Bánáti Közlönyben napvilágot lát, kétszeres publicitással bír, mert egyidőben olvassák Aradon, Erdélyben, Temesváron és a Bánát területén.

Egyszerre, szinte máról holnapra népszerűvé, kedvelté lett a Bánáti Közlöny és ez azzal igyekszik meghálálni, hogy még intenzivebb és felkiismeretesebb munkával egy asztalról sem hiányozható, nélkülözhetetlen orgánummá fejlődik.

— Aradi kereskedők a cégtábladó leszállításért. Az új városi adók életbeléptetéséről szóló szabályrendelet tervezetét ma fejezték be az aradi városi tanács szakterensei. A szabályrendelet a holnap tartandó tanácsülés elé kerülnek s valószínű, hogy a tanács változatlanul jóváhagyja a tervezetet, amelyeket már ismertetett a Közlöny. Er

tesülésünk szerint az aradi kereskedők mozgalmát indítanak a cégtábladók leszállítása érdekében.

Meghalt a legöregebb aradi ügyvéd. Arad legöregebb ügyvédje, Tritia Péter, a Victoria takarékpénztárnak hosszú évtizedeken át volt ügyésze az elmúlt éjszaka meghalt. Tíz évvel ezelőtt teljesen visszavonult a munkától és csak mint a Victoria igazgatósági tagja tevékenykedett. A hetven éven felüli öreg ur még fiatalos kedvvel dolgozott bankjánál. Az elhunyt ügyvéd néhány évtizeddel ezelőtt nagyjelentőségű politikai szerepet játszott. A nemzeti párt programjával választották meg a magyar nemzetgyűlés képviselőjévé, ahol az arad megyei romániaságot képviselte. Tagja volt Arad megye törvényhatósági bizottságának is.

Halálozás. Szalay Gyula, az aradi Neuman Testvérek-cég főtisztviselője hosszas betegeskedés után Budapesten, a Pajor-szatóriumban 52 éve korában meghalt. Az elhunytat előkelő és kiterjedt rokonság gyászolja.

Letartóztatott dohánycsempészek. Anghelescu József a temesvári állami rendőrség főnöke ma délelőtt letartóztatott két magyarországi dohánycsempészt. A csempészek utlevél nélkül jöttek át a határon és nagymennyiségű dohányt hoztak forgalomba. Megmotozásuk alkalmával kiderült hogy mindketten szegediek és nem első esetben foglalkoznak dohánycsempészéssel. A két csempészt, Pollák Sámuel és Hires Józsefet őrizetbe helyezték és megindult el lenük az eljárás.

Az aradi Astra vagon- és motorgyár alkalmazottai vasárnap délután az aradi városligetben jól sikerült népiünnepélyt rendeztek. Volt táncverseny, zenekar-hangverseny, költői csata és sok egyéb szórakozás. A nagyszámú közönség kellemesen töltötte el a vasárnap délutánt. A sikerült népiünnepélyért a rendezőseget dicséret illeti.

Eljegyzés. Mienged Icát eljegyezte Baán István. (Minden külön értesítés helyett.)

Jótekonycélú parkünnepély az Eminescu (Baross) parkban. F. hó 8-án, vasárnap egy nagyszabású parkünnepélyben lesz része az aradi közönségnek. Az aradi Vörös Kerécszt egylet és a hadi rokkantak egylete, mely mindkettő dr. Botis Tivardárné urhölgy agilis és fáradhatatlan elnöksége alatt áll, fogja ez alkalommal az aradi közönség megértését és szeretetét igénybe venni. A cél, melyet szolgál a két egyesület, remélhetőleg mindenkinek szemé előtt lesz akkor, mikor nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül sietni fog hozzájárulni azoknak javára, kikkel a sors mostohán bánt el. A rendező-bizottság mindenképpen arra törekszik, hogy ezen a szép és nemes hivatású ünnepélyen mindenki jól érezze magát.

Cépi- és gyorsírási tanfolyam szeptember 17-én kezdődik Bodnár irógépvállalatánál Aradon, a főpostával szemben.

Békeli-Szalay zeneintézetben Arad, Piata A. Iancu (Szabadság-tér) 7. H. em. a beiratások megkezdődtek.

Szédülés és fejtájiás igen gyakran a belek rendetlen működésének eredményei és rögtön elmúlnak, ha Kopro-lal, az ideg- ízű csokoládé beshajtóval szabályozzuk székletünket.

LEGUJABB.

Százezrek pusztultak el Japánban.

(Megmentették a császári családot. — Újabb részletek a borzalomról.)

Sanghaiból táviratozzák: Tokióban és Yokohamában százezer ember pusztult el. A tokiói arzenál a levegőbe repült. A robbanás több ezer embert megölt. Attani városa elpusztult s benne 7000 ember meghalt. Ito városát a szökőár elsöpörte. A sasapoli alagut beomlott és 700 ember veszett oda. Tokióban kihirdették az ostromállapotot.

Londonból táviratozzák: A százezer áldozat csak töredéke lehet az óriási pusztulásnak, mert Yokohamában és Tokióban vlóssággal halomban hevernek a holttestek. Már az első földlökéskor rombadőltek az állami épületek, a lángtengerből pedig nincs menekülés, Hongkong tájékán a hatalmas záporosdől nagy földcsuszamlások voltak, amelyek maguk alá temették a hongkongi székesegyházat is. Tokió bambusz nád-

ból épült külvárosai percek alatt elhamvadtak. Yokohamában az egész város lángokban áll, amelyben sokan elvesztek. Sokan Tokió irányába haladtak vonaton, a mely a földrengésnél elpusztult. A partvidékről hatalmas hullámardatról érkezik jelentés. Tokióban az emberek tizezrei víz és élelem nélkül vannak. Az Idro félsziget hasonló nevű fővárosát víztölcser elsodorta. A yokohamai szökőár bnn számoshajó elsüllyedt. Tokio körül 100 kilom. körzetben minden elpusztult. Több vonatot a föld valóságga elnyelt. Valamennyi ujságépület, a rendőrség és a császári színház épülete és két leg nagyobb pályaudvar megsemmisült. A lakosság meneküléséről szó sem lehet. A császári palota teljesen elpusztult. A régenst és a császári családot sikerült megmen-teni.

Az olaszok nem ismerik el a Népszövetség döntését.

Párisból táviratozzák: Athénből az a jelentés érkezik, hogy a nagyköveti konferencia végzésére adott görög válasz azt javasolja, hogy a felelősség kérdésében nemzetközi bizottság indítson vizsgálatot. Görögország a nagyköveti

konferenciát döntését elfogadja.

Athénből táviratozzák: Az olasz követség értesítette a görög kormányt, hogy Olaszország nem ismeri el a Népszövetségnek az olasz-görög viszályban hozott határozatát.

Gyújtogató vihar Aradon.

Ma este 10 óra után nagy vihar vonult el Arad felett. A villám több izben lecsapott. 11 órakor a városház tornyán tüzet jeleztek a vasut irányában. Rövidre rá telefonon hívták a tűzoltóságot

a Mosótzy-telepre, ahol a villám becsapott egy házba és felgyújtotta azt. A teljes felkészültséggel kivonult tűzoltóság hamarosan lokalizálta a tüzet, fél 12-kor Gáj-ból is jeleztek tüzet, ahol a villám szintén felgyújtott egy házat.

Művészi izlés irányítja Bóra Margit kalap és iparművészeti szalonját Arad, Str. Gheorghe Popa No. 8. (Ferdinánd-u.) s éppen ezért Arad a legkényesebb igényeknek is eleget tud tenni. Mindig az általános divat fölé emelkedik különlegességeivel s ezeket szolid áron bocsájtja a hölgyközönség rendelkezésére. Az őszi és téli újdonságait a legfinomabb modoru kiszolgálás mellett ajánlja tisztelt hölgyeinek.

Brázy Kalogén fogkrémjét használja, hogy a foga ragyogó fehére legyen. Kapható mindenütt!

Közgazdaság.

Szilárd a leu.

Ma Zürichben kis mértékben ugyan, de ismét javult a leu árfolyama, ami szilárdnak mutatja irányzatát. A márka esése megállott, a francia frank viszont erőteljes lendülettel emelkedik. Az olasz-görög viszály békés kimenelele elő bizalommal tekint a pénzügyi világ, mert a leu árfolyamán nem mutatkozott a zavaros idők szokásos jele, az értékesökkenés. A romániai piacon is meglátszik a leu szilárd helyzete, az összes külföldi értékek ára alább szállott.

Aradi valutaárak. (Szeptember 3.) Francia frank 12.50, svájci frank 41, dollár 228, dinár 220, szokol 6.—, márka 0.0000.80, lira 950, angol font 1000, magyar korona 0.0070, osztrák korona 0.0033. — **Kifizetések:** Budapest külföldi 80, belföldi 150. Bécs 315, Berlin 0.000080, Prága 6.65, Zürich 41.25, Milano 9.75, London 1030, Páris

— **Templomülések** bérleti előjoga az aradi orth. izr. templomban lejárván, a mai naptól kezdődőleg bérkinek, nem tagoknak is, minden korlátozás nélkül bérbe adatik.

— **A legújabb őszi és téli modellek Jäger & Comp** modellszabóságához megérkeztek. A szabászati tanfolyam október elsején kezdődik Arad, Str. Bratianu (Weitzer-u.) 2.

— **Az aradi állami leányközépiskolában** a beiratások szeptember hó 5—15-ig fognak megtartatni. Bulevardul Gen. Dragalina 6. Igazgató-ság.

12.50, Newyork 225, Belgrád 2.35.

Temesvári valutaárak. (Szeptember 3.) Dollár 224, angol font 1000, francia frank 12.50, svájci frank 39.50, lira 9, szokol 610, dinár 215, magyar korona 125, osztrák korona 322. — **Kifizetések:** Newyork 222, London 1005, Páris 12.50, Zürichli 40, Milano 945, Prága 6.50, Belgrád (külföldi) 2.36, (belföldi) 225, Budapest (külföldi) 90, (belföldi) 150.

Bucurestli tőzsdezárlat. (Szeptember 3.) — **Kifizetések:** Páris 12.50, Berlin 0.000076, London 1024, Newyork 225, Milano 975, Zürich 40.75, Bécs 0.003250, Prága 6.70, Budapest 0.0150, — **Valuták** Napoleon 780, márka 0.00055, léva 1.80, török lira 1.15, angol font 1005, francia frank 12.60, svájci frank 41, lira 9.25, drachma 4, dinár 2.10, dollár 225, lengyel márka 0.000950, osztrák korona 0.0032, magyar korona 0.0070, szokol 6.50.

Zürichi nyitás (Szeptember

3.) Berlin 0.000050, Newyork 554.25, London 2519, Páris 31.15, Milano 23.55, Prága 16.3750, Budapest 0.03125, Belgrád 5.90, Bucuresti 2.5250, Varsó 0.0023, Bécs 0.0078

Zürichi zárlat. (Szeptember 3.) Berlin 0.000050, Amsterdam 218, Newyork 554.25, London 2519, Páris 31.40, Milano 23.60, Prága 16.40, Budapest 0.031250, Belgrád 5.90, Bucuresti 2.5250, Varsó 0.0023, Bécs 0.0078.

Zavarok az aradi színház megnyitója körül.

(Betiltott és ismét megengedett előadás.)

(Saját tudósítónktól.) Az aradi színház mai megnyitó előadását korholy veszedelem fenyegette. Gritta Ovidiu aradi rendőrprefektus délben magához kérte a szennyítő *Levendula* című operett szövegkönyvét, amelyet átanulmányozott. A rendőrprefektus tudomására adta Kallós József színházi titkárnak, hogy a *Levendula* előadását nem engedi meg, mert a darab telve van magyar vonatkozásokkal. Kallós titkár arra kérte a rendőrprefektust, hogy változtatások után engedje meg a darab színrehozatalát, mert más betanult darabja nincs a színháznak. Gritta rendőrprefektus azonban ezt sem engedélyezte. Délután fél 6 óráig az volt a helyzet, hogy a színház nemtarthatja meg az évadnyitó előadást. Ekkor azonban fordulat állott be. Gritta rendőrprefektus telefonon közölte Róna Dezső aradi szinigazgatóval, hogy engedélyezi a *Levendula* esti előadását. Így elsimultak az első előadás körül felmerült hullámok.

A budapesti toborzás.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az ébredőknél tartott házkutatás alkalmával csak jelentéketlen iratokat s jegyzőkönyveket találtak és semmi olyan adatot, ami a szervezkedésre vonatkozna. A letartóztatott Apor főhadnagy lakásán azonban több lajstrom, fegyvert, revolvert és robbantóanyag nélküli kézigranátot találtak. A toborzók eddigi megállapítás szerint szabadcsapatok megszervezését akarták, amelyeknek segítségével a kormányt eltávolították volna és messzebbmennyi külpolitikai tevékenységet is kifejtettek volna. A toborzási ügyben a rendőrség a nyomozást befejezte és az erről szóló hivatalos jelentést holnap délután kiadja. Az előzetes letartóztatásban levő hét embert ma átkisérték a Markó utcai fogházba, hárman még őrizetben vannak a rendőrségen, a többi szabadonbocsátották.

Újabb budapesti távirat jelenti: Apor Viktort toborzásért hat társával lázadás címén letartóztatták. A letartóztatottakat a rendőrség már kihallgatta. Az ügybekevert Héjasnak és Próraynak távollétük miatt azonban nem kézbesíthették az idézést. Az Ujság közli: A toborzásra a következő felhatalmazást kapta Apor: Felhatalmazzuk önt, hogy az egész ország területén, teljes hatáskörrel, különleges megbizatással, eljárjon és ismert célra toborozzon. Aláírva Próray, Bacho, Héjas. A Nép és a Pest: Napló szerint az ébredők egyesületének feloszlata küszöbön áll. A miniszterelnököt távollétében Vas népjóléti miniszter helyettesíti.

Figyelem! Női kalapujdonságok! Eredeti gyári árak! Reiner György női divatruhaza
 Kérem kirakataimat megtekinteni! Arad, Str. Eminescu (Deák F.-u.) 1. szám

Külföldi sportesemények

(Elsősztályú football-eredmények — Országos atletikai viadal Budapesten.)

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az elsősztályú football-eredmények a következők: Törekvés—BTC 2:2, félidő 2:1. Az első félidőben mindkét csapat szép játékokat mutat, a második félidőben azonban a mérkőzés teljesen eldurvul. — Vasas—III. Kerületi 1:0, félidő 0:0. A vasas csapat az erősebben támadó fél. — MTK—33 FC 4:1, félidő 3:1. Az MTK biztos fölényrel nyerte meg a mérkőzést. — FTC—UTE 4:0, félidő 3:0. Az újpesti csapat veresége némi meglepetést okozott, az FTC ezuttal régi formáját játszotta és Romoly favoritja a bajnokságnak. — UTE—VAC 4:0, félidő 4:0. Az újpesti csapat megcáfolta a letöréséről elterjedt híreket. A másodosztályú eredmények közül BAK—Testvériség 1:1, BEAC—Postás 2:0 érdemel említést.

Az óbudai torna-egylet látványos sporttelepén országos atletikai viadalt rendezett, amely gyengén sikerült. Főbb eredmények a következők: magasugrás első Haluska (BEAC) 170 cm., 100 méteres síkfutás első Vida (KAOA) 11.3 mp., 500 méteres síkfutás első Fixl (MAC) 1 perc 8.4 mp., második Gerő II. (KAOE) 1 perc 10.2 másodperc. Gerő rekordjavítást kísérelt meg, ami azonban a puha sátrakpályán nem sikerült. Súlydobás első Ördögli (BEAC) 13 méter 13 centiméter, második Vallay (MAC) 12 m. 68 cm. 3000 méteres síkfutás, első Várady, (MTK) 9 perc 23.6 mp., második Kulcsár (Müegyetem) 9 perc 23.7 mp., harmadik Koszta (BEAC) 9 perc 53 mp. Ez volt a verseny legszebb száma. A 15-ször 400 méteres stafétafutást, amely Budapest vándordíjéért folyt, a MAC csapata nyerte meg 14 perc 17.6 másodperc idővel, második a munkástervező csapat 15 perc 23.4 másodperc.

A Neuman Testvérek Ipari r.-t. tisztviselői mélyen megrendülve tudatják, hogy kartársuk

Szalay Gyula ur,
 főtitkarság
 férfikora teljében folyó hó 2-án Budapesten váratlanul elhunyt. A megboldogultban önzetlen, nemesszívű barátunkat és kiváló munkatársunkat gyászoljuk. 14010
 Emlékét mindenkor szeretettel őrizzük meg.
 Arad, 1923. szeptember 3-án.

Palma
A minőségre
 ügyeljen és
ne az árra,
 ha gummisarkot vásárol!
 Kérje cipészétől kifejezetten a valódi „PALMA” kaucsuk sarkot és kaucsuk talpat s utasítson vissza olcsóbb utántöltőt!
 Radó nr. 13743/a

Cukrászda

Kitűnő menüvel, nagyforgalmu utcában, I. r. üzlet villanyerőre berendezve, teljes felszereléssel és berendezéssel **eladó.**
 BETTELHEIM-ügynökség, Arad, Piața Imperială Traian (Attilia-ter) 1-2, I. em. 4946

Olesón eladó
 Str. Cogalniceanu (Miklós-utca) 32-33 elfoglalható ötszobás gyönyörű **magánház.** Bővebbet: WALLINGER-IRÓDÁBAN Arad, Str. Eminescu 30.) Stefu fűszerüzlete mellett. 13320

Ne dobja el! Porcellán, üveg, osont, tajték vagy borostyán tárgyait, mert szakszerű ragasztással felelősséggel váltítja SCHWARZ ÜVEGES Arad, Calea Banatului (volt Asztalos Sándor-utca).
Porcellán-osztályban: Karsbadi porcellán kg. 30—50 lei; tányérok 12.50—34 lei (mély és lapos); teás-csészék aljjal 13—45 lei; kávé-csészék aljjal 13—45 lei; bögrék 11—26 lei; fekete-kávé-csésze 3—6, aljjal 8—30 lei; vizes-kancsó 39—104 lei. — **Üveg-osztály:** Vizes-pohár 2.50—15.25 lei; boros-pohár 3—12.25 lei; pálinkás, conagos, likőrös-poharak 3—16.25 lei; vizes kancsók 14.50—41.60; sőtartók 4.60—60 lei. — **Kőedény-osztály:** Mély és lapos tányérok, fehér és színes 2.50—22.80 lei; tésztás-tál (12 személyes) 57 lei; desszert-tányérok 8.50—11.70 lei; fekete-kávé-csésze aljjal 12.50 lei. — **Zománcozott edények:** 1 kg. 65—150 lei. Villanygőz: Tungaram 5—50, W. fényes 35 lei. Ablaküvegezés! — **Modern képfestés!** 5005

Komplette fast neue „Vera” Nr. 1110.
SELCHEREI-EINRICHTUNG
 für elektrischen Betrieb 5014
Zu Verkaufen.
SAMUEL WOLFF, Hermannstadt, Neugasse 31.

Franzensbadi iszap Timisoarán 14010
 A világhírt franzensbadi ásványiszap rövidesen és biztosan gyógyító reményt és eszt. Egy teljes kurára utasításokkal 260—Lei utánvétel mellett kapható a franzensbadi leraktnál A. Ferenczl. Timisoara, Strada Bonáz 14

Sertéshizlalda és szalámigjár
 Vámosgálalván 8 hold ingatlan a Küküllő partján, 1000 drb. sertésre betonszállások, csatornázás, vízvezeték, malom, vágóhid, feldolgozó műhelyek, benzinmotor, teljes gépberendezések
eladó vagy bérbeadó.
 Esetleg tőkeerős szakember kaucióval, vagy nyereségrészesedéssel vezetől felvétetik. 5015
 Husipar R.-T. Dicsősöntmárton.

25.000 Leiért
 eladó fejlődés képes fiatal vállalat. Biztos existenciát nyújt ajánlatok, **Megölthető** jellegű
„Bánát” hirlapirodába
Temesvár.

Regatul România Judecatoria de ocol Siria.
 No. G. 779—1923.
PUBLICATIUNE DE LICITATIE.
 Subsemnatul esmis judecatoresc prin aceasta public ca in urma decizului judecatoriei de ocol Siria No. 228—1923, pentru suma de 1000 Lei si ac. efectuindu-se executia escontentativa in favoarea Bancii Poporala Pancota repr. prin dr. Rudolf Rosti advocat sau pus sub sechestru miscatoarele si anume: 1 vaca, 1 vitel rosie, 1 car, 6 buc. perimi, 2 poavevi de pat preuite in suma de 6500 Lei. Cari se vor vinde in licitatie pe ziua de 10. Septembrie 1923, ora 3 dupa masa in comuna Maderat la casa urmaritului. 13927
 Siria, la 28. August 1923.
Iosif Csaky,
 esmis judecatoresc.

200 db. gyümölcsfának a termése
 alma, krte, szilva, birsalma a fán olesón eladó. Érdeklődők forduljanak:
 21. ALPHA vegyészeti gyárhoz Arad, Bulevardul Regele Ferdinand 2. 14008

Ugyes gépész,
 ki Dieselmotor kezeléséhez ért **felvétetik.**
 Villanszerelésben jártas előnyben részesül. Ajánlatok tisztelettel a perjamosi villanytelephez küldendők. 4880

Eladó
 Str. Gen. C. Csanda (Borena-utca) 35. ujszámú magánház szép kerttel. Azonkívül több bér- és magánház elfoglalható lakással. Bővebbet: WALLINGER-rodában, Arad. 13320

România. Parchetul Trib. Arad.
 No. Pres. I. D. 49—923.
 din 2 Sept. 1923.
Ordin, Circular.
 Am observat că cu cenzurarea afişelor și altor publicațiuni supuse cenzurii prealabilă se fac abuzuri

anume
 deodată cu construirea clișeilor se fac și exemplare multiplicare, sunt provezute cu un nume al cutării Domnu Procuror deși clișeul încă nu a trecut peste cenzură. Din acest procedeu obvine că clișeul ieste cenzurat de alt cenzor care apare pe exemplarele multiplicare, ce iestv contra normelor cenzurare.
 Dar, mai are și altă greșială, și anume limbagiul. Afișele, publicațiunile sunt a se face în limbă oficioasă a statului care se folosește textul în cutareva limbă minoritară. Textul de limbă oficială a statului ieste scris limbagiul pocit, plin de greșeli. Când se prezintă, Dl. cenzor îl corectează, dar exemplarele multiplicare apar cu textul reu. Pentru curmarea acastor anomalii ordonăm următoarele:

- 1) Exemplarul multiplicare nu pot fi tipărite, decât după cen zurarea clișeului.
- 2) Exemplarul multiplicat nu poate avea alt cenzor decât acel pe clișeu.
- 3) Textul în limbă oficială a statului se fie construit intrun limbagiul corect, conform limbagiului literar.
- 4) Cum cenzorul nare chemarea de a construi textul afişelor dar nici timp fișic nu are pentru acest scop, clișeurile cari nu vor fi scrise cu un limbagiul corect vor fi confiscate, urmând că acelea nu vor putea apărea.

Toți aceia cari vor contraveni acestui ordin vor fi dați in judecătă.
 Arad, le 2 Septembrie 1923.
 Prim Procuror:
 5032 **GITTA**

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállalunk felelősséget.

A Neuman Testvérek Ipari r. t. igazgatósága és felügyelő-bizottsága őszinte fájdalommal közli, hogy főtitkarságunk

Szalay Gyula ur
 munkás és becsületes életének 52-ik évében Budapesten váratlanul elhunyt. A megboldogult a vállalatunknál eltöltött 28 év alatt mindvégig megmaradt az odaadó és puritán tisztviselő mintaképének. Szorgalmával és jellemével fölöttesei és munkatársai nagyrabecsülését és elismerését vívta ki
 Emlékét kegyelettel őrizzük meg.
 Arad, 1923 szeptember 3-án.

BAKÁCS MIKSA angol női divattermék megnyitotta. Arad, Str. Bratianu 13. (Weitzer J.-u.)

Oszi felöltő- és ruha- ujdonságok megérkeztek:

JULIU PLESZ GYULA

cégház, Arad, Str. Col. Piriol (Vörösmarty-u.) 3., a színház hátsó bejáratával szemben. :: Külön mértéktartály. Saját angol és francia divatszalon. :: Olcsó szolid árak. :: Dus választék. :: Kérem a névre ügyelni.

Apró hirdetések.

Alkalmazás.

BEJÁRÓNÓ reggel 48-tól 10-ig takarításra felvétetik Arad, Str. Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) földszint, balra az udvarban. 500

SZORGALMAS minden takarításban gyakorlott, felvétetik. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4718

KERESKEDELMI gyakorlattal, külszolgálatra alkalmas 25 év körüli női lenyűváltók kerestetik. Természetbeni lakás hegyben. Ajánlatok bizonyítvány másolatokkal „Komoly munkaerő” jelíggel Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5008

DETAILISTÁT, idősebbét, magyar, román és német nyelvismerettel alkalmaz Kolb és Patzer fűszerkereskedők, Aradul-Nou 5011

FIATAL fűszer és vasszakmában teljesen jártas segéd, ki magyar és románul beszél, kerestetik. Ajánlatokat kérek szeptember hó 15-iki belépésre. Zucker-mann Sámuel céghez Tineke (Tenke) Bihar. 5013

EGY jó házból való fiatal tanulókat felveszek. Bloch-papirtűzet, Arad. 5010

NEVELŐNŐNEK ajánlok németül per fektől tudó francia és zongora leckéket adó tanítónő. Cime Wallinger hirdetőjében Aradon. 13319

KIFUTÓ FIU felvétetik Weiszberger tükörgyár Arad, Bulev. Regina Maria 5. 5019

KERTÉSZET minden ágában jártas nő fiatalember állást keres. Ajánlatokat „Kertész” jelíggel Aradi Közlöny kiadóhivatalába kér. 5018

FÉRFI MUNKÁS felvétetik Burlán-varroda Arad, Strada Consistorului 26. sz. Ugyanott tanulóleányok is. 13960

FRANCIA női ruhák és fehérnemű készítését olcsón vállalom. Arad, Mosotzy telep, Strada Pache Protopopescu 20. ((Bethlen-utca.) 5017

MÉRLEGGÉPKÉ könyvelő esti órákra könyvelést vállal. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5031

TISZTESSÉGES mindenek azonnal felvétetik Arad, Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) régi 20b) Fekete bárány mellett. 5024

MINDENES szakácsnő felvétetik. Havas Arad, Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 7-36. 5020

INTELLIGENS házvezetőt, vagy házikasszonyt és egy önálló kertészt keres Bihar-Béli üveggyár Belu. 5022

KISZOLGÁLÓ LEÁNY, vagy fiu felvétetik Aranykerék-szálloda Arad, állomásnál. 5025

GYAKORNOK LEÁNY, aki irodai teendőkben némi jártassággal bír, felvétetik. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5029

TISZTVISELŐNŐ 12 évi irodai gyakorlattal állást keres Cim Wallinger hirdetőjében Aradon. 13319

HAZMESTERI állást keres fiatal házaspár szeptember 15-iki belépésre. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5028

KERESEK egy jobb leányt házimunkára, vagy bejárónót. Arad, Str. Tribunal Axente (Damjanich-utca) 28-8. 13319

TANONC FELVÉTELIK teljes ellátással lakatos és vízvezeték szerelőnek Timisoara (Temesvár) Csillag-u. 27. 8

TISZTESSÉGES bejárónő délelőttre felvétetik. Cim Vándor, Arad, Strada Matiana (Forrai-utca). 5030

ZWEI DEUTSCHE Erz. suchen engl. u. ital. Unterrichts. Zuschriften unter G. E. an die Aradi Közlöny Administration. 6038

HARMINC-NEGYVEN év körüli gyermeket szerető mindenest keresek sürgősen Magyarországra. Magammal vinném. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5012

Lakás.

BUTOROZOTT SZOBA állomás közelében kiadó Ugyanott házikoszt kapható. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5009

BELVÁROSI kétszobás lakásomat elcsereleinem hasonlóval. Cim Wallinger hirdetőjében, Arad. 13316

HAT szobás belvárosi lakásomat elcsereleinem 4 szobás belvárosi lakással. Erdéklődni Kelet hírlapirodában, Arad. 14010

KÜLÖN BEJÁRATU butorozott szobát keres jól fizető urlembert. Cime Wallinger hirdetőjében, Aradon. 13319

KÜLFÖLDI URIEMBER BUTOROZOTT SZOBÁT belvárosban bérelne feltétlenül a háznál, havonta csak néhány napig itt tartózkodása alatt venné igénybe. Ajánlatokat, vagy címet Aradi Közlöny kiadóhivatalába kérem. 5027

Vétel és eladás.

ELEGANS utazóbőrönd, ebédlő dívány, ággy, éjjeli szekrény, íróasztalok, kis dívány 2 székekkel, ezüst retikül, kézimunkák, függönyök, női ruhák, dísztárgyak, fehérneműek, stb. eladók, Arad, Strada Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. emelet, jobbra. 1000

IRÓDÉPEK kelték raktára, szükséges javító műhely. Szeged, Arad, Piața Luther 3. Telefon 111. 13731

ANTIK tárgyakat, műszerveket, kézimunkákat, függönyöket, szőnyegeket, fehérneműt stb. bizományba veszek. Arad, Strada Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

Régi fogat, tört ZINNER ékszerész, Arad, Str. aranyat vesz: Metianu (Forray-u.)

MANOMETER

és mindenféle mérőműszereket készit, javításokat vállal:

Géspár műszerész, Arad, Str. Moria No. 1.

Javítás végeztetett műszereket rövid idő alatt vissza küldöm. **Telefon 315.**

VASZON-ERNYŐ üzembejártat föl, használt, de jókarban, hozzá való teljes vasfelszereléssel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5000

GRAMMOFON elsőrendű, kitűnő hangú, 60 művész-lemezzel, eladó. Bettelheim-ügynökség Arad, Piața Imperatul Traian (Attila-tér) 1-2. I. em. 4947

FÉNYEZETT, üsszecsukható mosdószekrény, asztal, eladó Bettelheim-ügynökség Arad, Piața Imperatul Traian (Attila-tér) 1-2. I. em. 4950

ELADÓ egy 2 méter magas tükör, egy varrógép és egyéb berendezési tárgyak. Csak magánfelek érdeklődését fogadom. Arad, Str. Capitan Ignatie (Kapa-utca) 37-33. 4966

EGY jókarban levő magánjáró cséplőgép eladó. Eisele József Aradul-Nou. 14009

EGY szőlőprés, borszivattyú és turfiaclosette vadonatúj eladó. „Comissio” Arad, Bulev. Regina Maria (Andrássytér) 20. az udvarban. 5007

EMAILIROZOTT fehér gyermekágy olcsón eladó. Cim Wallinger hirdetőjében Aradon. 13320

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szírnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Arad, Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Ellz-palota.) 11895

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen kerestünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcellán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghívásra kiutazunk. Szépművészeti Szalon Arad, Ortutay-palota. 13573

KEVESET HASZNÁLT ebédlő szőnyeg axminster 4x3,50 eladó. Megtekinthető Hajek üvegüzlet Arad, Str. Metianu. 5023

Ingatlan.

MICALACA-NOU (Ujmikelaka) Baross Ferenc-utca 15. számú ház elfoglalható lakással eladó. 5016

SZŐLŐT vennék Minig (Ménés) és Pancota között kőháttal, lakással, butorral, pincével, teljes felszerelés és ideai szűrtel, 3-7 kat. holdig. Ajánlatok dr. Bauer ügyvéd irodájába Arad, Str. Brancoviciu Nr. 2. kéretnek. 4989

HAZAT vennék Aradon a belvárosban pincével, kerttel, istállóval. Ajánlatok kéretnek dr. Bauer ügyvéd irodájába Arad, Str. Brancoviciu Nr. 2. 4988

TELKET, 3-400 ölet, jó helyen, lehetőleg vasút közelében, megvételre keresek. Ajánlatokat „Sürgős G. B.” jelíggel Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5021

STR. CONSISTORULUI (Batthyány-utca) öt parkettás szobás, fürdő, cseled-szobás átvehető lakással, magas földszintes ház eladó. Uranus-iroda Arad főpostával szemben. 13927

FÖLDSZINTES HÁZ azonnal elfoglalható lakással, 2 melléképülettel, két utcára szülő telekkel a Piața Catedrală (Tököl-tér) és a szerb-templom közelében 150.000 leiert eladó. Bettelheim-ügynökség Arad, Piața Imperatul Traian (Attila-tér) 1-2. I. em. 5026

Üzletek.

PIAC közelében egy üzlet berendezéssel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4888

BORBÉLY és fodrász üzlet teljes berendezéssel, lakással, kerttel, feltűnő olcsó áron eladó és azonnal átvehető. Bettelheim-ügynökség Arad, Piața Imperatul Traian (Attila-tér) 1-2. I. em. 4948

VENDÉGLŐ helyben, lakással, nagy gazdasági udvarral, igen olcsón eladó és azonnal átvehető. Bettelheim-ügynökség Arad, Piața Imperatul Traian (Attila-tér) 1-2. I. em. 4949

Oktatás.

NÉMET GYORSIRÁSBAN perfekt bécsi levelező esti órákban gyors- és gépirásban oktatást ad. Cime az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4938

Ellátás.

GYERMEKEK német uricsaládnál jó ellátást nyernek jutányosan. Arad, Strada Dmna Balasa (Purgly Lajosné-utca) 180. 4889

TANITÓNÓ teljes ellátást keres központban külön szobával. Szíves ajánlatokat „Ecca” irodába Arad, Str. Eminescu 40a) 13960

ISKOLÁS LEÁNY teljes ellátást nyerhet uricsaládnál gimnázium közelében. Cim Kelet hírlapirodában, Aradon. 14010

NYOLC-TIZ TAGBÓL álló díszingvált társaság izletes házlétképzést, 1-2 gimnáziumi tanuló teljes ellátást kaphat. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4916

Köszönet Kokszt

prompt szállit üzemek, téglagyárak és szénagykereskedők részére

FERROCARBON

szénkereskedelmi társaság, szénbányák kizárólagos képviselői

Centrala: Timisoara.

Expositura: Petroseni.

Agrárpalota. Telefon 9.

16656

Telefon 44.

UTLEVELEKET legpontosabban láttatkozunk Naponta futárt indítunk. Gyűjtőhelyek: Weinberger János cipőüzlete Fötér és Weisz Dávid fűszerüzlete Arad, Str. Marasesti (Kossuth-u.)